

NHỮNG HÀNH ĐỘNG ƯU TIÊN

NGĂN CHẶN TÌNH TRẠNG BUÔN BÁN ĐỘNG VẬT HOANG DÃ TRÁI PHÉP TẠI VIỆT NAM - 2026

Bắt đầu từ năm 2016, hàng năm, Trung tâm Giáo dục Thiên nhiên (ENV) đều đánh giá và xác định những vấn đề cấp bách cần ưu tiên để ngăn chặn hiệu quả tình trạng buôn bán động vật hoang dã (ĐVHD) trái phép, góp phần bảo vệ các loài ĐVHD nguy cấp, quý, hiếm của nước nhà và từng bước xóa bỏ vai trò của Việt Nam trong mạng lưới buôn bán ĐVHD trái phép toàn cầu.

Trong năm 2026, ENV nhận thấy 10 vấn đề trọng tâm cần tập trung xử lý tại Việt Nam như sau:

1 Triệt phá các đường dây buôn bán động vật hoang dã quy mô lớn và nghiêm trị những đối tượng cầm đầu

Các mạng lưới buôn bán ĐVHD lớn trong nước và xuyên quốc gia tiếp tục tạo ra những thách thức đáng kể cho Việt Nam. Những đường dây này đứng sau các lô hàng ĐVHD lớn được nhập lậu vào Việt Nam, tình trạng hợp pháp hóa ĐVHD có nguồn gốc bất hợp pháp và chi trả cho các hoạt động săn bắt, buôn bán ĐVHD trái phép xuyên quốc gia. Triệt phá thành công các đường dây này sẽ truyền tải thông điệp rắn đe mạnh mẽ cũng như góp phần củng cố uy tín quốc tế của Việt Nam với tư cách là một trong những quốc gia đi đầu trong nỗ lực đấu tranh với tội phạm buôn bán ĐVHD có tổ chức.

HÀNH ĐỘNG:

Cơ quan Công an cần phối hợp chặt chẽ với cơ quan hải quan và chính quyền địa phương để tập trung nguồn lực điều tra dựa trên nguồn thông tin sẵn có nhằm phát hiện, bắt giữ, truy cứu trách nhiệm hình sự và xử phạt nghiêm khắc các đối tượng cầm đầu. Trong quá trình mở rộng điều tra sau khi thu giữ những lô hàng ĐVHD lớn, các cơ quan chức năng cần tiến hành phân tích giao dịch tài chính, dữ liệu điện tử và sử dụng các công cụ điều tra khác để xác định chủ sở hữu thực sự của các lô hàng này. Hơn nữa, để triệt phá các đường dây tội phạm và xử lý những đối tượng cầm đầu, lực lượng thực thi pháp luật nên cân nhắc áp dụng các cách tiếp cận sáng tạo hơn, qua đó truy cứu trách nhiệm hình sự thành công những đối tượng buôn bán ĐVHD lớn về các tội danh có liên quan khác như tội trốn thuế, phạm tội có tổ chức hoặc rửa tiền.

2 Xóa bỏ nạn tham nhũng

Tham nhũng vẫn là một trong những rào cản lớn nhất trong nỗ lực ngăn chặn tình trạng buôn bán ĐVHD trái phép tại Việt Nam. Hành vi tham nhũng dù là rất nhỏ cũng có thể tác động tiêu cực đến toàn bộ quá trình điều tra hoặc tố tụng, làm suy giảm hiệu quả thực thi pháp luật và lòng tin của người dân.

HÀNH ĐỘNG:

Để giảm thiểu nạn tham nhũng, cần tăng cường cơ chế giám sát nội bộ và nâng cao tính minh bạch trong hoạt động của các cơ quan thực thi pháp luật và cơ quan tiến hành tố tụng. Không những vậy, các quy định cần được áp dụng nhất quán và công bằng, bảo đảm tinh thần thượng tôn pháp luật và người sai phạm trong quá trình xử lý phải chịu trách nhiệm trước cơ quan có thẩm quyền. Đặc biệt, cần khuyến khích các cơ chế giám sát độc lập nhằm bảo đảm quá trình điều tra và xử lý vi phạm không bị can thiệp.

3 Nâng cao hiệu quả rắn đe, phòng ngừa tội phạm về động vật hoang dã

Thực hiện nghiêm minh Bộ luật Hình sự và các quy định pháp luật khác về bảo vệ ĐVHD là một trong những biện pháp rắn đe hiệu quả nhất trong công tác đấu tranh phòng, chống tội phạm về ĐVHD tại Việt Nam. Năm 2025, các tòa án khu vực tại tỉnh Lạng Sơn đã tuyên phạt những mức án nghiêm khắc từ 9 đến 12 năm tù đối với 03 đối tượng buôn bán rùa trái phép. Những động thái kiên quyết như vậy cần được duy trì để đảm bảo hiệu quả lâu dài trong nỗ lực ngăn chặn tình trạng buôn bán ĐVHD trái phép.

HÀNH ĐỘNG:

ENV kêu gọi các cơ quan tiến hành tố tụng trên cả nước phát huy tối đa các quy định của Bộ luật Hình sự trong công tác xử lý những vụ án nghiêm trọng về ĐVHD, kiên quyết thực hiện nguyên tắc “không khoan nhượng, không thông cảm, không tư lợi” trong quá trình thực thi nhiệm vụ. Việc nhất quán áp dụng các hình phạt nghiêm khắc, đặc biệt là hình phạt tù đối với các tội phạm nghiêm trọng hoặc có tổ chức, sẽ góp phần nâng cao hiệu quả rắn đe và từng bước loại bỏ tội phạm về ĐVHD ra khỏi xã hội.

4 Thất chặt kiểm soát hoạt động nuôi thương mại động vật hoang dã

Tình trạng hợp pháp hóa ĐVHD bị khai thác trái phép từ tự nhiên vẫn diễn ra phổ biến trong hoạt động nuôi thương mại ĐVHD. Gần đây, cơ quan chức năng đã xử lý trường hợp một cơ sở tại Thành phố Hồ Chí Minh sử dụng giấy tờ giả mạo để hợp pháp hóa nguồn gốc của 81 cá thể ĐVHD nguy cấp, quý, hiếm bị nuôi nhốt trái phép. Trong một vụ án khác tại Đồng Tháp, các đối tượng cũng đã sử dụng giấy tờ từ một cơ sở nuôi có đăng ký để vận chuyển trái phép 645 cá thể cá sấu nhập lậu từ Cam-pu-chia. Những trường hợp này cho thấy việc thiếu cơ chế giám sát hiệu quả đối với hoạt động nuôi thương mại đã tạo điều kiện cho các đối tượng lợi dụng để thực hiện hành vi phi pháp.

HÀNH ĐỘNG:

Mặc dù không phải là giải pháp duy nhất, ENV tin rằng việc ban hành Danh mục ĐVHD được phép nuôi thương mại sẽ góp phần đơn giản hóa công tác quản lý, giảm bớt gánh nặng cho các cơ quan chức năng và hạn chế tình trạng buôn bán trái phép các loài nguy cấp. Bên cạnh giải pháp này, các cơ quan chức năng cũng cần tăng cường thực thi pháp luật, thường xuyên kiểm tra và xác minh chính xác nguồn gốc của ĐVHD tại các cơ sở. Thêm vào đó, các cơ quan chức năng cần áp dụng chế tài nghiêm khắc đối với các hành vi vi phạm, đảm bảo thu hồi giấy phép, xử phạt vi phạm hành chính hay thậm chí truy cứu trách nhiệm hình sự trong trường hợp chủ cơ sở nhập lậu và hợp pháp hóa ĐVHD có nguồn gốc từ tự nhiên.

5 Xử lý dứt điểm tình trạng buôn bán trái phép hổ và đóng cửa các cơ sở nuôi vi phạm, tập trung vào các địa bàn trọng điểm như tỉnh Nghệ An

Tình trạng buôn bán trái phép hổ tiếp tục là một trong những thách thức lớn nhất trong công tác đấu tranh phòng, chống tội phạm về ĐVHD ở Việt Nam, đặc biệt là tại những địa bàn trọng điểm như tỉnh Nghệ An, nơi tồn tại các đường dây tội phạm hoạt động buôn bán trái phép hổ trong và ngoài nước trong thời gian dài. Từ năm 2018 đến năm 2025, ENV ghi nhận 66 vụ buôn bán hổ trái phép, trong đó, có 44 vụ liên quan trực tiếp đến tỉnh Nghệ An, với số tang vật hổ lên đến 95 cá thể, chiếm 74% tổng số hổ bị thu giữ trên cả nước. Thực trạng này đòi hỏi hành động quyết liệt và sự phối hợp chặt chẽ của các cấp chính quyền từ trung ương đến địa phương để có thể giải quyết triệt để.

HÀNH ĐỘNG:

Để chấm dứt tình trạng buôn bán hổ trái phép, Việt Nam cần ưu tiên triển khai các hoạt động điều tra dựa trên nguồn tin báo về các đối tượng buôn bán hổ lớn, đồng thời áp dụng nhất quán các chế tài xử phạt cho hành vi tàng trữ, nuôi nhốt, vận chuyển hoặc buôn bán hổ để làm bài học cảnh tỉnh cho các đối tượng đang làm giàu bất chính từ hổ và các loài ĐVHD khác. Các cơ quan chức năng cũng cần khẩn trương phát hiện và thu giữ toàn bộ số hổ bị nuôi nhốt trái phép trên địa bàn tỉnh Nghệ An. Ngoài ra, việc hợp tác với Chính phủ Lào để đóng cửa các tuyến đường buôn lậu xuyên biên giới, đặc biệt là những tuyến thường bị các đối tượng lợi dụng để vận chuyển trái phép hổ và cao xương hổ từ các cơ sở do người Việt điều hành tại Lào về Việt Nam cũng là một giải pháp quan trọng.

6 Xóa bỏ vi phạm về động vật hoang dã trên Internet

Tình trạng buôn bán trái phép ĐVHD trên không gian mạng đang phát triển với tốc độ nhanh chóng trên các nền tảng mạng xã hội, trang thương mại điện tử và tin nhắn. Buôn bán ĐVHD qua mạng diễn biến nhanh, thay đổi liên tục và rất khó kiểm soát nếu các cơ quan chức năng không giám sát thường xuyên và xử lý nghiêm vi phạm. Trong năm 2025, ENV đã ghi nhận 1.858 vụ vi phạm về ĐVHD trực tuyến, với tổng số 9.323 hành vi vi phạm liên quan đến hoạt động quảng cáo bán 615.496 cá thể, bộ phận hoặc sản phẩm từ ĐVHD, cao gần gấp ba lần số liệu ghi nhận trong năm 2024.

HÀNH ĐỘNG:

Cơ quan thực thi pháp luật các địa phương cần tăng cường hiệu quả xử lý vi phạm về ĐVHD trên Internet, bảo đảm bắt giữ các đối tượng vi phạm nhiều lần hoặc có tính chất nghiêm trọng, đồng thời truy cứu trách nhiệm hình sự những đối tượng buôn bán ĐVHD lớn trên không gian mạng. Trong trường hợp không thể phát hiện và xử lý các hành vi nuôi nhốt, buôn bán, vận chuyển ĐVHD trái phép, hoặc khi đối tượng đã bị cảnh cáo, xử phạt ở mức thấp mà vẫn tiếp tục vi phạm, cơ quan chức năng cần nghiêm khắc xử phạt hành chính hành vi quảng cáo trái phép, với mức phạt tương ứng với số lượng bài đăng quảng cáo bán ĐVHD của đối tượng. Bên cạnh đó, các cơ quan chức năng có thể cân nhắc yêu cầu các doanh nghiệp như META (Facebook) chủ động ngăn chặn và xử lý các vi phạm diễn ra trên nền tảng trực tuyến đang quản lý. Nếu doanh nghiệp không tuân thủ thì bị buộc tạm dừng hoạt động cho đến khi có biện pháp kiểm soát và ngăn chặn hiệu quả hoạt động buôn bán trái phép trên mạng xã hội.

7 Chấm dứt tình trạng nuôi nhốt gấu lấy mật tại Việt Nam, đặc biệt là tại thủ đô Hà Nội - điểm nóng DUY NHẤT CÒN TỒN TẠI

Hoạt động nuôi nhốt gấu lấy mật tại Việt Nam đang dần đi đến hồi kết. Số lượng gấu bị nuôi nhốt tại các trang trại đã giảm 96,3%, từ khoảng 4.000 cá thể năm 2005 xuống còn 147 cá thể tính đến hết năm 2025. Đáng tiếc, Hà Nội vẫn tiếp tục là điểm nóng lớn nhất của hoạt động nuôi nhốt gấu tại Việt Nam với 74 cá thể gấu, chiếm 50% tổng số lượng gấu bị nuôi nhốt trên cả nước, tập trung chủ yếu tại xã Phúc Thọ, Hà Nội.

HÀNH ĐỘNG:

Chính quyền và cơ quan chức năng tại các địa phương còn tồn tại tình trạng gấu bị nuôi nhốt ở các trang trại tư nhân cần tăng cường công tác vận động, thậm chí có giải pháp yêu cầu chủ nuôi chuyển giao gấu cho Nhà nước mà không đòi bồi hoàn, kiên quyết xử lý nghiêm các hành vi trích hút, buôn bán trái phép mật gấu hoặc buôn bán, vận chuyển trái phép gấu. Đặc biệt, với vị thế là thủ đô, chính quyền thành phố Hà Nội cần sớm xác định mốc thời gian cụ thể để chấm dứt triệt để hoạt động nuôi nhốt gấu lấy mật và giám sát chặt chẽ các cơ sở nuôi cho đến khi toàn bộ số gấu này được chuyển giao.

8 Ngăn chặn sự phát triển của các sinh vật cảnh ngoại lai

Việt Nam đang phải đối mặt với thách thức ngày càng nghiêm trọng từ hoạt động buôn bán và nuôi nhốt nhiều loài ngoại lai, từ bò sát đến chim, thú nhỏ, nhằm phục vụ nhu cầu nuôi làm cảnh, trưng bày hoặc gây nuôi thương mại của một bộ phận người dân. Hoạt động này tiềm ẩn những rủi ro lớn đối với các hệ sinh thái và sức khỏe cộng đồng, có thể dẫn đến phá vỡ cân bằng sinh học và gây ra các bệnh dịch nguy hiểm có nguồn gốc từ động vật. Từ năm 2020 đến hết năm 2025, ENV đã ghi nhận 1.601 vụ việc với 5.197 hành vi vi phạm cụ thể liên quan đến hoạt động quảng cáo, buôn bán hơn 197.000 cá thể ĐVHD ngoại lai. Trong số đó, bò sát là nhóm loài được phát hiện nhiều nhất với 121.053 cá thể rùa, rắn và tắc kè, chiếm 75% tổng số động vật ngoại lai bị rao bán. Việc thiếu quy định quản lý các loài ngoại lai không thuộc Phụ lục CITES, cùng với những yếu kém trong công tác quản lý các hoạt động liên quan như việc cấp phép nuôi mà không có đánh giá khoa học về tác động của hoạt động này với công tác bảo tồn hoặc việc một số cơ quan bán đấu giá tang vật là loài ngoại lai cho chính đối tượng vi phạm, đang tiếp tục đe dọa đa dạng sinh học, làm giảm hiệu quả thực thi pháp luật và ảnh hưởng đến uy tín của Việt Nam trên trường quốc tế.

HÀNH ĐỘNG:

Bộ Nông nghiệp và Môi trường cần tiếp tục hoàn thiện các quy định quản lý hoạt động buôn bán và nhập khẩu loài ngoại lai để tránh hoạt động gây nuôi, buôn bán sinh vật cảnh ngoại lai làm ảnh hưởng đến đa dạng sinh học của Việt Nam. Đồng thời, các cơ quan thực thi pháp luật cần đảm bảo áp dụng hiệu quả các quy định về buôn bán và gây nuôi thương mại các loài ngoại lai; tăng cường kiểm soát các khu vực biên giới, cửa khẩu và xử lý nghiêm các trường hợp vi phạm. Chính quyền các cấp cũng cần ngăn chặn việc thả có chủ ý các cá thể động vật ngoại lai ra môi trường tự nhiên để bảo vệ các hệ sinh thái và sức khỏe cộng đồng.

9 Từng bước loại bỏ tình trạng buôn bán trái phép các loài chim hoang dã

Mặc dù các cơ quan chức năng trên cả nước đã có nhiều nỗ lực, tình trạng săn bắn và buôn bán trái phép chim hoang dã, chim di cư vẫn tiếp diễn ở mức độ đáng báo động. Các vi phạm liên quan đến chim hoang dã phổ biến trên các mạng xã hội, tại các chợ truyền thống và các nhà hàng chuyên món ăn từ chim hoang dã. Trong đó, các hoạt động mua bán chim trên các nền tảng mạng xã hội chiếm tỉ lệ lớn nhất. Chỉ tính riêng năm 2025, ENV ghi nhận các cơ quan chức năng trên cả nước đã phát hiện và tịch thu 17.385 cá thể chim hoang dã. Ngoài ra, ENV còn ghi nhận được khoảng 533.528 cá thể chim hoang dã bị quảng cáo và buôn bán. Những con số này rất có thể cũng chỉ phản ánh một phần nhỏ so với thực tế.

HÀNH ĐỘNG:

Các địa phương cần nghiêm túc thực hiện Chỉ thị số 04/CT-TTg ngày 17/5/2022 của Thủ tướng Chính phủ, ưu tiên triệt phá hoạt động buôn bán chim hoang dã bất hợp pháp tại các chợ, nhà hàng và trên các nền tảng trực tuyến. Việc áp dụng hình phạt nghiêm khắc đối với hành vi bẫy, bắt, vận chuyển và buôn bán trái phép chim hoang dã; tăng cường giám sát, thu giữ các thiết bị bẫy bắt; và thực hiện các chiến dịch truyền thông nhằm nâng cao nhận thức cho các cơ sở kinh doanh cũng như người dân để giảm thiểu tình trạng mua bán và tiêu thụ chim hoang dã cũng cần được ưu tiên.

10 Giảm thiểu nhu cầu tiêu thụ động vật hoang dã thông qua các chiến dịch nâng cao nhận thức do các cơ quan Nhà nước thực hiện sử dụng đa dạng các công cụ truyền thông

Giảm thiểu nhu cầu tiêu thụ ĐVHD là chìa khóa để chấm dứt tình trạng buôn bán trái phép ĐVHD. Sự tham gia của người dân trong nỗ lực ngăn chặn vi phạm về ĐVHD đã đem lại những tín hiệu tích cực. Năm 2025, Đường dây nóng về bảo vệ ĐVHD của ENV đã nhận được 2.836 tin báo từ người dân, với trung bình 11,7 vụ mới mỗi ngày. Điều này phản ánh nhận thức ngày càng cao và sẵn sàng chung tay của cộng đồng trong công tác bảo vệ ĐVHD. Để tiếp nối thành công này, các cấp chính quyền, từ trung ương đến địa phương, cần tiếp tục triển khai các chiến dịch truyền thông sâu rộng nhằm nâng cao nhận thức cộng đồng và khuyến khích người dân không tiêu thụ, sử dụng trái phép ĐVHD và sản phẩm từ ĐVHD.

HÀNH ĐỘNG:

Chính quyền tại các tỉnh, thành nên chỉ đạo các cơ quan, ban, ngành thường xuyên triển khai các chiến dịch tuyên truyền nhằm nâng cao nhận thức cộng đồng, giảm nhu cầu tiêu thụ ĐVHD thông qua đa dạng các kênh truyền thông như truyền hình, truyền thanh, mạng xã hội và các kênh cộng đồng. Các chiến dịch truyền thông cần tập trung khuyến khích người dân không tiêu thụ ĐVHD, nhấn mạnh rủi ro pháp lý, hệ quả đối với hình ảnh cá nhân, chuẩn mực đạo đức và tác động tiêu cực đến bảo tồn, đồng thời làm rõ quan điểm của Nhà nước về việc không khuyến khích sử dụng các sản phẩm ĐVHD bất hợp pháp.

VỀ ENV

Được thành lập năm 2000, Trung tâm Giáo dục Thiên nhiên (ENV) là một trong những tổ chức đầu tiên tại Việt Nam chuyên sâu về lĩnh vực bảo tồn thiên nhiên và bảo vệ môi trường. ENV đấu tranh ngăn chặn tình trạng buôn bán trái phép động vật hoang dã (ĐVHD) và hướng tới mục tiêu nâng cao nhận thức của cộng đồng về sự cần thiết phải bảo vệ thiên nhiên và các loài ĐVHD. Bằng các chiến lược mang tính sáng tạo và đổi mới, ENV mong muốn từng bước thay đổi thái độ và hành vi của cộng đồng, giảm thiểu nhu cầu tiêu thụ các sản phẩm từ ĐVHD. Bên cạnh đó, ENV cũng phối hợp chặt chẽ với các cơ quan chức năng nhằm tăng cường thể chế, chính sách và hỗ trợ các nỗ lực thực thi pháp luật trong công cuộc bảo vệ các loài ĐVHD đang bị đe dọa tại Việt Nam, trong khu vực và trên toàn thế giới.

Từ năm 2007, ENV tập trung vào ba lĩnh vực trọng tâm mang tính chiến lược nhằm ngăn chặn hoạt động buôn bán ĐVHD trái phép bao gồm:

- Phối hợp chặt chẽ với các nhà hoạch định chính sách để đóng góp ý kiến, tăng cường thể chế, khắc phục các lỗ hổng pháp luật, phát triển các chính sách hiệu quả và thúc đẩy quá trình ra quyết định có liên quan tới vấn đề bảo vệ ĐVHD.
- Tăng cường thực thi pháp luật thông qua việc hỗ trợ trực tiếp các cơ quan chức năng và khuyến khích sự tham gia tích cực của cộng đồng cùng chung tay ngăn chặn tình trạng buôn bán ĐVHD trái phép.
- Giảm thiểu nhu cầu tiêu thụ ĐVHD thông qua các chiến dịch dài hạn nhằm thay đổi thái độ và hành vi của cộng đồng.

TRUNG TÂM GIÁO DỤC THIÊN NHIÊN

Địa chỉ: Phòng 1701 (Tầng 17), tòa nhà 17T5, Hoàng Đạo Thúy, phường Yên Hòa, Hà Nội

Điện thoại: 024 628 15424

Fax: 024 628 15423

Email: hotline.env@gmail.com

Website: www.thiennhien.org

